

Výběr sportovních talentů

Tomáš Perič

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Tomáš Perič

Výběr sportovních talentů

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
obchod@gradapublishing.cz, www.grada.cz
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
jako svou 2701. publikaci

Odpovědná redaktorka Magdalena Hrábková
Grafická úprava Grafické studio Hozák
Jazyková úprava Jitka Benešová
Sazba Květa Chudomelková
Návrh obálky Grafické studio Hozák
Fotografie Miroslav Šneberger a archiv autora
Počet stran 100
První vydání, Praha 2006
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2006
Cover Photo © profimedia.cz

ISBN 80-247-1827-8 (tištěná verze)
ISBN 978-80-237-6155-8 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

OBSAH

Úvod	7
Teoretická východiska výběru sportovních talentů	11
Základní aspekty teorie výběru sportovních talentů	12
Činitele determinující osobnost	16
Endogenní činitele – vrozené dispozice a vlastnosti	16
Exogenní činitele – vliv prostředí a výchovy	25
Teoretický koncept výběru sportovních talentů	29
Tvorba modelu budoucího sportovce	30
Výběr talentů	34
Validita	35
Reliabilita (spolehlivost)	36
Predikce výkonnosti	39
Selekce – vybírání uchazečů	41
Výběr testů pro výběrovou baterii	42
Fluktuace	45
Vyhledávání talentu	47
Rozvoj talentu	49
Východiska pro sportovní přípravu dětí	51
Specifika řízení sportovní přípravy dětí	56
Péče o talenty	57
Organizace a metodika výběru talentů	59
Spontánní výběr – nábor	61
Základní výběr	62
Specializovaný výběr	62
Výběr pro vrcholový sport	63
Netradiční pohledy na výběr talentů	67
Je talent univerzální termín nebo známe několik úrovní talentovanosti?	67
Míra talentovanosti nebo předpoklady pro dosažení vrcholové výkonnosti	69
Některé netradiční přístupy k výběru talentů	70

Příklady výběrových kritérií pro některá sportovní odvětví	73
Vybrané normy – atletika	74
Vybrané normy – plavání.....	83
Vybrané normy – veslování	85
Vybrané normy – sportovní hry	86
Závěr	89
Přílohy	90
Literatura	93

ÚVOD

Asi každý člověk chce být úspěšný v určité činnosti, každý rád slyší, že má „na něco talent“. Může to být talent na hudbu, malování, tanec či na sport. A každý člověk také na něco talent má. V extrémních případech můžeme vidět talent i v „plivání na osmičku“, jaký měla postava manžela z filmu Knoflíkáři proslavená tím, že mu manželka říkala: „Neřeš a nepřepínej“. Ovšem souvisí s tím důležitá otázka, na co vlastně každý z nás talent má? A hned musíme doplnit druhou otázku: „A jak to poznám“? A otázku třetí: „Jak svůj talent mohu nejlépe rozvinout“? Ačkoliv odpověď na žádnou z výše uvedených otázek není jednoznačná, tato publikace by nám měla napovědět jak na to, provést nás úskalím nazvaným identifikace a výchova sportovních talentů.

Jedna ze základních otázek, kterou si položí malý adept sportovní slávy, jeho rodiče, trenéři či další funkcionáři je ta, proč vlastně by měl být vytvořen dobrý a smysluplný systém identifikace a rozvoje sportovních talentů? Nestačí jen nechat děti a mládež, aby sportovaly? Odpověď na tuto otázku není nikterak jednoduchá a vyžaduje pochopení dvou základních pohledů na sport dětí a mládeže.

První z těchto pohledů chápe sport jako náplň volného času, při které se děti realizují, rozvíjí svoji zdatnost, provádí činnost, která je baví a většinou i uspokojuje. A kromě jiného vytváří a podporuje (v drtivé většině) i návyky zdravého způsobu života. A to jsou hlavní motivy sportování pro absolutní většinu dětí. Pouze malá část dětí (a ještě spíše jejich rodičů) začíná se sportem proto, aby se v budoucnu (za deset až dvacet let) stala profesionálním sportovcem. Ale i ti se najdou.

Druhý z těchto pohledů ukazuje sport jako oblast profesionálních vrcholných výkonů na hranici lidských možností, kam se dostanou pouze nejlepší jedinci. A který na druhou stranu může přinést účastníkům „slávu“ a vysoce nadprůměrný výdělek. Je vůbec vhodné, aby existoval systém výběru a výchovy sportovních talentů, který není primárně zaměřen na prvou oblast (smysluplného trávení volného času a zdravého způsobu života), ale zaměřuje se především na oblast druhou (profesionální sport se všemi jeho klady a zápory)? Odpověď není jednoduchá a je vhodné se na ni podívat z několika úhlů pohledů.

Celý proces identifikace a rozvoje talentovaného jedince je dlouhodobý a vyžaduje kromě vysoké odbornosti a ohromného nasazení jedinců v něm zainteresovaných, také značně nadprůměrnou hmotnou či finanční podporu talentovaných jedinců, ať již ze strany rodiny, klubu či státu. A právě z těchto tří oblastí se můžeme na tento problém podívat. První oblastí je rodinný zájem. Sport je dlouhou dobu v podstatě „středem zájmu rodinného života“, kterému se velmi často přizpůsobuje chod celé domácnosti a není výjimečným jevem, že rodiče mění způsob života tak, aby se vyhovělo potřebám sportování dětí. To s sebou nese veliké nároky a oběti, které jsou ovšem kompenzovány očekáváním rodičů. Ta jsou především v oblasti vysokých příjmů ve vrcholovém sportu. Jen pro zajímavost – nejlépe placený český hokejista Jaromír Jágr měl v roce 2002 příjem 1 000 000 Kč denně. Což není běžný příjem v České republice. Významnou oblastí je také to, že koníček dětí (v tomto případě sport) se stane jejich povoláním, a to ještě velmi dobře placeným. A jistě je možné uvést i argument, že děti (např. při ukončení základní školy) nevynikají v žádné oblasti rozvoje lépe než ve sportu, kterému se věnují. Ani v matematice, ani v českém jazyce, ani v přírodopisu. Samozřejmě se v souvislosti s rodinným zájmem musíme zmínit i o investicích, které rodiče do sportování dětí vloží. Jenom přímé finanční platby, které rodiče během jedné sezóny musí vydat – např. v ledním hokeji se pohybují přibližně kolem 30 000–40 000 Kč. Což v dlouhodobém horizontu mnohaletého tréninku tvoří již nezanedbatelnou částku rodinného rozpočtu.

Druhým úhlem pohledu je pohled klubový. Výchova špičkového sportovce vyžaduje investice nejen rodičů dítěte, ale i klubu. Náklady na trenéry, vybavení tréninkových zařízení (tělocvičny, haly, hřiště apod.) jsou nezbytnou součástí dlouhodobého tréninkového procesu. A tyto výdaje jsou tím vyšší, čím vyšší je i kvalita (trenérů, podpory, zařízení apod.). A tak se příprava mladých sportovců stává svým způsobem „investicí“ klubu, která by se měla po určité době vrátit. Ceny „talentovaných jedinců“ jsou v některých sportech (především fotbalu) v řádech milionů dolarů. A kluby samozřejmě chtějí „investici“ do talentovaného jedince vrátit zpět s vysokým ziskem.

Ještě jednu oblast procesu identifikace a výchovy talentů je vhodné zmínit. A tou je pohled národní či státní. Výsledky špičkových sportovců na významných mezinárodních soutěžích (olympijské hry, mistrovství světa apod.) představují být jen otázkou vítězství či prohry týmu, ale stávají se problémem národní prestiže. Asi všichni máme v paměti pocit národní sounáležitosti a hrdosti po vítězství českých hokejistů na ZOH v Naganu (v roce 1998).

A samozřejmě účast vrcholných politiků na těchto akcích jen dokládá význam, jaký mají v národním, ale i mezinárodním kontextu. Nezanedbatelně pozitivním aspektem těchto „národních oslav“ je i vytvoření dětských vzorů a hrdinů, kteří tak sekundárně mohou přivést další nesportující děti do sportovních klubů a družstev.

Být talentem je prostě výhoda, ale nalézt a vychovat talentovaného jedince nemůže být otázkou náhody. Měl by to být systematický proces, kde „šťěsíčko“ hraje jen omezenou roli. A proto: „Kdo neskáče není Čech – hop, hop, hop“.

